

Arts of Peace for the Youths in the Three Southern Border Provinces

Rusnee Susaro

M.F.A. (Master of Fine Art), Lecturer
Department of Art Education, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani campus

Chaiwat Padungpong

M.Ed. (Art Education), Assistant Professor
Department of Art Education, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani campus

Received : December 6, 2018/ **Revised :** April 24, 2019/ **Accepted :** May 13, 2019

Abstract

This research aimed to study the art styles for peace in the southern border provinces and how to create art for peace for the youths. It was also to bring the knowledge to develop the youths in the southern border area in accordance with the artists' artistic approach for peace in the area. The data in this research were collected by in-depth interviews, group discussions, and developmental practices. The instruments used in the study included the in-depth interview form, the group discussion form, and the youth development evaluation form.

The results of this study are as follows: 1. The method to study the art styles for peace in the southern border provinces was through the lesson learned from the art in the local area. The data were collected by using in-depth interview. The target sample was the artists in the local area. The artists' working experiences in the creation of work for peace in the three southern border provinces were classified into three categories: 1) painting, 2) photograph, and 3) video. Each category consisted of five artists and there were 15 of them in total. The styles of art for peace in this study were mostly concrete and focused on the lifestyle of people in the area, travel attractions, and art and culture. The styles proposed by all the artists were 90% positive arts presenting peace, beauty, and confidence in changing the youths with art for peace. This would lead to good attitude towards the new generation youths with artistic tools. 2. In order to create art for peace for the youths, all the information was taken for the lesson learned by using group discussion to plan and design workshops for the youths. The method to develop a youth group was a step to include into the creation processes through: 1) creating positive attitudes toward the local circumstances, 2) conveying the beautiful symbolic works that were available in the area in order to make a concrete contribution to the peace for the youths with arts as much as possible. The young people participated in the training were 14-18 years olds studying in private religious schools where had been affected by the unrest in the interest of 3 categories of arts, namely painting, photography, and video. Each category consisted of 10 youths and there were 30 youths in total to participate in the training to create the art for peace for concreteness. The training was divided into 2 sessions : 1) a training session to convey the attitude towards creating peace in the area for the youths to do art for peace; 2) a training to present and comment on the piece of works from each category to lead to the exhibition for the youths.

Keywords: Arts of Peace, Youths in the Three Southern Border Provinces

ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนสามจังหวัดชายแดนใต้

รุชณี ชูสารอ

ค.ม. (ศิลปศึกษา), อาจารย์

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์

ค.ม. (ศิลปศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วันรับบทความ : 6 ธันวาคม 2561/ วันแก้ไขบทความ : 24 เมษายน 2562/

วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบงานศิลปะเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ และวิธีการสร้างศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชน รวมถึงนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเยาวชนในเขตพื้นที่ชายแดนใต้ตามแนวทางศิลปะเพื่อสันติภาพของศิลปินในพื้นที่ โดยเป็นงานวิจัยและพัฒนาที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก, การสนทนากลุ่ม และการปฏิบัติการอบรมพัฒนาเยาวชน ประเมินผลการพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะเพื่อสันติภาพต่อการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ

ผลการศึกษาได้ผลสรุป ดังนี้ 1. วิธีการศึกษารูปแบบงานศิลปะเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ เป็นการศึกษาถอดบทเรียนจากผลงานศิลปะในพื้นที่ โดยรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นศิลปินในพื้นที่จากประสบการณ์ในการทำงานของศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานเชิงสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้จำนวน 3 สาขา ประกอบด้วย 1) ศิลปินสาขาจิตรกรรม 2) ศิลปินสาขาการถ่ายภาพ และ 3) ศิลปินสาขาภาพยนตร์ สั้น สาขาละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน ศิลปะเพื่อสันติภาพที่ได้จากการศึกษามีรูปแบบดังนี้ รูปแบบของผลงานที่ได้ถ่ายทอดนั้นส่วนใหญ่เป็นรูปธรรม เน้นเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยว และรวมไปถึงศิลปวัฒนธรรม รูปแบบที่นำเสนอของศิลปินทั้งหมดร้อยละ 90 เป็นศิลปะเชิงบวก นำเสนอความสงบสุข ความงาม มีความเชื่อมั่นถึงการเปลี่ยนแปลงเยาวชนด้วยศิลปะเพื่อสันติภาพ และจะนำไปสู่ความคิดเจตคติที่ดีต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยเครื่องมือทางศิลปะ 2. วิธีการสร้างศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชน นำข้อมูลทั้งหมดมาถอดบทเรียน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อวางแผนและออกแบบการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเยาวชน ได้วิธีการพัฒนากลุ่มเยาวชนเป็นขั้นตอนการสอดแทรกไปในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานโดย 1) สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อเหตุการณ์ในพื้นที่ 2) ถ่ายทอดผลงานเชิงสัญลักษณ์ที่ฝังงมที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้เป็นรูปธรรมต่อการสร้างสันติภาพสำหรับเยาวชนด้วยศิลปะให้มากที่สุด การคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมการอบรมได้แก่เยาวชนอายุตั้งแต่ 14-18 ปี ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาซึ่งเป็นพื้นที่เคยประสบเหตุความไม่สงบตามความสนใจในศิลปะ 3 สาขา อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น โดยเลือกเยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมสาขาละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน เพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพให้เป็นรูปธรรม ซึ่งแบ่งการอบรมเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงที่ 1) เป็นการอบรมถ่ายทอดทัศนคติต่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่ให้กับเยาวชนเพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพ ช่วงที่ 2) เป็นการอบรมการนำเสนอและวิจารณ์ผลงานจากทีมวิทยากรแต่ละสาขา เพื่อนำไปสู่การจัดการจัดนิทรรศการสำหรับเยาวชน

คำสำคัญ: ศิลปะเพื่อสันติภาพ, เยาวชนสามจังหวัดชายแดนใต้

บทนำ

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเกิดขึ้นมาเข้าสู่ปีที่ 11 นับตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นนั้น ได้ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ไปแล้วกว่าหกพันคนและผู้ที่ได้รับบาดเจ็บอีกกว่าหนึ่งหมื่นห้าพันคน ความพยายามในการแก้ปัญหาความไม่สงบโดยรัฐบาลนั้นได้ทุ่มเทสรรพกำลังเพื่อรักษาความสงบรวมทั้งมีความพยายามที่จะหาหนทางให้พื้นที่กลับสู่สภาวะสงบ โดยใช้งบประมาณจำนวนมากในการแก้ปัญหา สาเหตุของความไม่สงบที่เกิดขึ้นนั้นนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นว่าเกิดจากปัญหาทางการเมือง ปัญหาในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของคนในพื้นที่ ซึ่งมีความแตกต่างจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุของเหตุการณ์ความไม่สงบจะเกิดจากอะไรก็ตามและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จะเป็นแบบไหน แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้เลยก็คือผลกระทบที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปี 2547 นั้นได้แผ่ขยายไปสู่วงกว้างของสังคมและผู้คนที่ย้ายถิ่นในพื้นที่อย่างเหลือคณานับ ความพยายามที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นนอกเหนือจากรัฐบาลแล้ว นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญต่างระดมเงินทุนและคิดหนทางแก้ปัญหากันอย่างเต็มที่ นั่นหมายถึงผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กระหายในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเกิดตัวเอง ความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในพื้นที่โดยคนในพื้นที่นั้นเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งความพยายามที่จะเปิดพื้นที่ให้ผู้คนได้แสดงออกถึงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการยุติธรรม การเปิดพื้นที่ทางอัตลักษณ์วัฒนธรรม และการเปิดพื้นที่ทางความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาในพื้นที่ด้วยเช่นกัน

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Incident Database - DSID) ได้มีการรวบรวมข้อมูลผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี พบว่า เยาวชนในพื้นที่ชายแดนใต้ ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่เกิดปัญหาความไม่สงบ ทำให้เกิดผลกระทบหลายด้าน ทั้งเรื่องของการได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ ทำให้บาดเจ็บ เสียชีวิต และเกิดสภาพกดดันทางจิตใจ (สุวรรณ แก้วนุ้ย และ สุภาภรณ์ พันสนาซี, 2558) ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ หนึ่งในนั้นคือเรื่อง

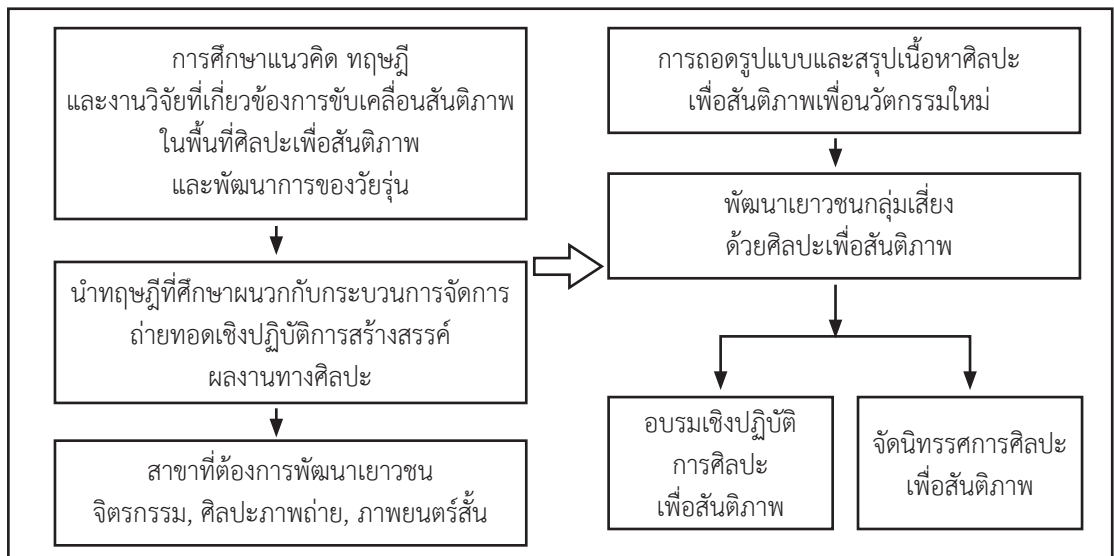
ของขบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อกลุ่มเยาวชนเนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือถูกชักจูงได้ง่าย รวมถึงการเคลื่อนไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อนฝูง สถิติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติดจึงมีตัวเลขสูงขึ้นมาโดยตลอดและผลจากการสำรวจโครงสร้างประชากรกลุ่มเสี่ยงต่อยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ด้วยเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้หน่วยงานหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นอกจากนี้กระบวนการพูดคุยสันติภาพที่เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 2556 นั้นเป็นตัวเร่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในพื้นที่ที่สนใจในกระบวนการแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างเป็นระบบ (ชูชัยมีย์ อิศมาแอล, อารีฟิน บินจิ และอับดุลลอฮ์ ลออแมน, 2556) และทางรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงได้วางนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2560-2562 กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งให้ “สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขความรุนแรง วิถีชีวิตของทุกคนได้รับการปกป้อง พัฒนาบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน” (สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้กลุ่มศิลปินและเยาวชนที่สนใจงานศิลปะในพื้นที่ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและค้นหาวิธีการสร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในพื้นที่ การรวมกลุ่มของกิจกรรมศิลปะเพื่อสันติภาพนั้น ยังไม่มีความชัดเจนในรูปแบบที่เป็นขบวนการมากนัก การทำกิจกรรมยังมีลักษณะเป็นกลุ่มเฉพาะ แต่แฝงด้วยการทำงานศิลปะเพื่อสันติภาพที่อยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ศิลปินและนักกิจกรรมในพื้นที่พยายามที่จะรังสรรค์นวัตกรรมทางความคิดใหม่ ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบคนรุ่นใหม่ การสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนในพื้นที่ร่วมกันมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเกิดตัวเอง รวมทั้งถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในพื้นที่แก่คนทั่วไป ที่อาจมองเห็นแต่ปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยมองข้ามแง่มุมต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากิจกรรมมากมายจากศิลปะหลายแขนง ของกลุ่มนักกิจกรรมศิลปะเพื่อสันติภาพรวมทั้งจากการศึกษางานวิจัยพบว่าผลงานศิลปะทุกแขนงไม่ว่าจะเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ เวทีพูดคุย นิทรรศการ

ภาพเขียน ภาพถ่าย สื่อออนไลน์ ดนตรี การแสดง สามารถส่งเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้นได้ (Anonymous, 2003) ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ได้สะท้อนเรื่องราวด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรม เรียกร้องความเป็นธรรม และอุดมการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการสื่อสาร การถ่ายเทข้อมูล และเกิดเครือข่ายที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างความตระหนักถึงการแก้ไข ปัญหาที่ทรงคุณค่าและปราศจากความรุนแรงแต่มีอนุภาพสำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นอย่างดี

ดังนั้น กระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องงานศิลปะแขนงต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษา หล่อหลอม และเกิดการรวมตัวกันทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน จึงเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพเชิงปัจเจก และในกระบวนการสังคมโดยรวมที่จะให้หมุดหมายของคำว่าสันติภาพทั้งภายในและภายนอก

ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

เกิดขึ้นอย่างมั่นคง และช่วยคลี่คลายสถานการณ์ในพื้นที่ได้ร่วมกับการใช้เครื่องมืออื่น ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก, การสนทนากลุ่มและการปฏิบัติการพัฒนา ทั้งนี้รายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ทั้งในส่วนของวิธีการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ กลุ่มเป้าหมายการวิจัย แบบแผนการวิจัย การพัฒนา และการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดแบบแผนการวิจัยไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา แบ่งขั้นตอนการทำงานแยกย่อยดังนี้

1.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยนักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย

1.2 คณะทำงานศึกษาทำความเข้าใจถึงศิลปะเพื่อสันติภาพ และเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ

1.3 คณะทำงานดำเนินการคัดเลือกกลุ่มศิลปินและผู้สร้างสรรคผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพ และสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการศึกษาจำแนกแบ่งเป็น 3 สาขา อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น สาขาละ 5 คน

1.4 คณะทำงานดำเนินการประชาสัมพันธ์รับสมัคร และดำเนินการคัดเลือกเยาวชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบโดยคัดเลือกเยาวชนอายุ 14-18 ปี โดยเลือกจากการสอบถามข้อมูลจากโรงเรียนสถานศึกษาเอกชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และแบ่งจำนวนเยาวชนที่คัดเลือก เป็นหมวดความสนใจในแต่ละสาขา 3 สาขา อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น สาขาละ 10 คน รวมทั้งหมด 30 คน

1.5 การสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยทีมงานวิจัย และศิลปินที่ถูกคัดเลือกจากการสัมภาษณ์ ทั้ง 3 สาขา ๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ของศิลปินทั้งหมด 15 คน โดยการศึกษาจำแนกแบ่งเป็น 3 สาขา อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น กำหนดการศึกษาจากรูปแบบเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการทำงานสร้างสรรค์ซึ่งช่วยให้ได้คำตอบถึงทิศทางการพัฒนา

ระยะที่ 2 การดำเนินการพัฒนาและประเมินผล แบ่งเป็นขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 คณะทำงานดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ ครั้งที่ 1

2.2 คณะทำงานดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ ครั้งที่ 2

2.3 คณะทำงานดำเนินการจัดนิทรรศการ
ระยะที่ 3 การสรุปผลและเผยแพร่ผลการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนแยกย่อย ดังนี้

3.1 การสรุปผล พร้อมเรียบเรียงงานวิจัย

3.2 การเผยแพร่ผลการวิจัยโดยการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานในวารสาร และการนำเสนอผลงานวิจัยและหรือจัดนิทรรศการบนเวทีระดับชาติหรือนานาชาติ รวมถึงการจัดอบรมบริการวิชาการแก่ผู้ที่สนใจ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์วิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิธีการศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยขอเสนอจำแนกแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1 ผลจากการศึกษาข้อมูลศิลปะเพื่อสันติภาพ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการพัฒนาเยาวชนได้ใช้แนวคิดหลัก ๆ จากการศึกษาใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อวางแผนออกแบบการอบรม และมาสอดแทรกในการอบรมพัฒนาเยาวชน โดยมีรอบทฤษฎีการวิจัยที่นำมาใช้พัฒนาเยาวชนดังนี้

1.2 ผลการสัมภาษณ์ศิลปินในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกศิลปินในพื้นที่ที่ทำงานศิลปะเชิงสันติภาพจำนวน 15 ท่าน โดยแบ่งเป็น 3 สาขา สาขาละ 5 ท่าน รวมทั้งสิ้น 15 ท่าน อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น ทั้งนี้การสัมภาษณ์ถอดบทเรียน เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) โดยมีศิลปินกลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 3 สาขา

ตาราง 1 สรุปผลการวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ของศิลปินทั้ง 3 สาขา รวมทั้งสิ้น 15 ท่าน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 9 คำถามเชิงทัศนคติต่อความหมายของสันติภาพ ได้ผลสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

<p>1. รูปแบบของงานสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพ</p>	<p>ร้อยละ 90 ของศิลปินทุกสาขามีรูปแบบการนำเสนอเป็นภาพลักษณะเป็น รูปธรรม และ ร้อยละ 10 เป็นการใช้รูปแบบกึ่งนามธรรม วัสดุที่ใช้เป็นสีอะคริลิก สีน้ำมัน และสีผสมที่เสนอมุมมองความงามต่อสังคมในสามจังหวัดชายแดนใต้ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ หลักศาสนา และการนำเสนอแบบกึ่งนามธรรมเสนอมุมมองที่เกี่ยวข้องกับความความรู้สึกต่อเหตุการณ์ถ่ายทอดเชิงแสดงออกรูปแบบสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้ความหมายเชิงสันติภาพที่แตกต่างไปตามแนวทางของแต่ละท่าน</p>
<p>2. แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน</p>	<p>ร้อยละ 90 ของแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพคือ สันติภาพที่ศิลปินได้ใส่เข้าไปในตัวผลงานเป็นแนวคิดเชิงการนำเสนอสิ่งดีงามที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อต้องการสื่อ พยายามสร้างสรรค์ให้คนภายนอกได้ชื่นชมผลงานของตนในมุมมองที่คนต่างถิ่นไม่เคยสัมผัส การได้ถ่ายทอดความงาม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยว ความเป็นอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ความงามของวัฒนธรรมมลายู ผ่านเรื่องราวของสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้</p>
<p>3. ผลกระทบต่อสถานการณ์ความไม่สงบของศิลปิน</p>	<p>ร้อยละ 80 ของผลกระทบต่อสถานการณ์ความไม่สงบของศิลปินเป็นเรื่องของการเดินทาง ความสะดวกในการลงพื้นที่ ถ่ายภาพ ถ่ายทำสารคดี แม้กระทั่งการลงพื้นที่ไปวาดเขียน ส่วนใหญ่จะเป็นเวลากลางคืนที่มีความกังวล และลำบากต่อการใช้ชีวิต ร้อยละ 20 ไม่มีผลกระทบเนื่องจากความเคยชินและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๆ ไม่ค่อยมีเหตุการณ์</p>
<p>4. ความคิดเห็นหรือแนวทางในการแก้ปัญหาความไม่สงบ</p>	<p>ร้อยละ 50 ของศิลปินเห็นว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาต้องเกิดจากการพูดคุย ร้อยละ 30 ของศิลปินเห็นว่ามีความเป็นไปได้ยากแต่มีความหวังซึ่งต้องเกิดจากการรับฟังความคิดเห็นของคนในพื้นที่ ร้อยละ 20 เป็นไปไม่ได้ถ้าไม่เปิดใจรับฟังจากคนในพื้นที่อย่างแท้จริง</p>
<p>5. ความหมายของศิลปะเพื่อสันติภาพในทัศนคติ</p>	<p>ศิลปินได้ให้ความหมายต่อคำว่าสันติภาพเป็นโดยใช้สัญลักษณ์ในการอธิบายเชิงอุดมคติได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ดอกขบา ให้ความหมายว่า เปรียบเสมือนประชาชนในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดี 2. สายน้ำ ให้ความหมายว่า ความเป็นหนึ่งเดียวและจะบรรจบที่เดียวกัน 3. สายลม ให้ความหมายว่า ความเบาสบายไร้ความกังวลต่อสรรพสิ่ง สามารถไปได้ทุกที่ 4. มัสยิด ให้ความหมายว่า แหล่งศูนย์รวมความสงบสุข และการเข้าหาศาสนาเป็นที่พึ่งที่ดีที่สุด 5. มือจับกัน ให้ความหมายว่า ความไว้วางใจ ความเข้าใจกัน โดยไม่มีการถือทิฐิ รักสามัคคี 6. ปีนปลายด้ามลูกมัด ให้ความหมายว่า ความไร้ซึ่งการต่อสู้ การเจรจา 7. บ้านมีหน้าต่างสามบาน ให้ความหมายว่า ความหมายของการอยู่ร่วมกันของทุกศาสนาในบ้าน 1 หลัง 8. สีเทา ให้ความหมายว่า ว่างเปล่า ไม่มีคำตอบ มองไม่เห็นทางออก 9. รอยยิ้มของเด็ก ๆ ให้ความหมายว่า มีความสงบสุข ไร้ความหวาดกลัว เด็กเป็นตัวแทนของความรู้ดีเยี่ยงสา ความบริสุทธิ์

ตาราง 1 (ต่อ)

	<p>10. หญิงชายทำกิจกรรมร่วมกันในตาติกา ให้ความหมายว่า ในอดีตที่เคยเห็นภาพเหล่านั้นในศาสนสถาน แต่ปัจจุบันมีน้อยซึ่งหมายความว่าศิลปินของต้องการให้ภาพเหล่านั้นกลับมาเป็นเหมือนเดิมอีกครั้ง</p> <p>11. นกพิราบ อีสระไม่มีขอบเขต</p> <p>12. มือชูนิ้วชี้ เป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงการนับถือพระเจ้าองค์เดียว และเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ</p> <p>13. นัยนตา ความหมายที่แสดงออกในความรู้สึกของความหลากหลาย</p> <p>14. ดอกไม้หลากสีในทุ่ง เปรียบเสมือนประชาชนที่มีความหลากหลายในความเชื่อ การอยู่ร่วมกันในความแตกต่าง</p> <p>15. รอยยิ้มของกลุ่มคนเป็นความสุขที่ไร้ซึ่งความแตกแยก</p>
<p>6. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนสันติภาพของศิลปิน</p>	<p>สัญลักษณ์ที่ศิลปินทั้ง 15 คนได้ให้แทนความหมายของศิลปะสันติภาพแตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้ ดอกชบา, สายน้ำ, สายลม, มัสยิด, มือจับกัน, ปืนปลายด้ามถูกมัด, บ้านมีหน้าต่างสามบาน, สีเทา, รอยยิ้มของเด็ก ๆ, หญิงชายทำกิจกรรมร่วมกันในตาติกา, นกพิราบ, มือชูนิ้วชี้, นัยนตา, ดอกไม้หลากสีในทุ่ง ทั้งนี้ สัญลักษณ์ที่ศิลปินใช้แทนค่าความสันติภาพก็มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยสรุปได้โดยรวมดังนี้ สันติสุขมีนิยามที่แตกต่างกันไปตามความนึกคิดของบุคคล จิตใต้สำนึกของความสันติที่อยู่ในความนึกคตินั้นมีความงาม สิ่งดีงาม เป็นที่ ๆ ทำให้ปลอดภัยสบายใจ สงบนิ่ง และปลดปล่อย สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยได้นิยามค่าเหล่านี้ว่า ความสุข</p>
<p>7. เหตุผลและปัจจัยต่อการเริ่มต้นสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพ</p>	<p>ศิลปินให้เหตุผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในระยะเวลา 10 กว่าปี นั่นคือ การได้คิดนอกกรอบจากอดีตที่นำเสนอแต่สิ่งที่สะท้อนความรุนแรง ความขัดแย้ง ความสูญเสีย ซึ่งการนำเสนอที่ผ่านมานั้นเป็นเหมือนการนำเสนอด้านเดียวของพื้นที่ซึ่งผลที่ได้ก็ไม่ได้แก้ไขปัญหาให้พื้นที่นอกจากการนำเสนอให้รับรู้ถึงความสูญเสีย แต่ปัจจุบันการขับเคลื่อนสันติภาพมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป หลายภาคส่วน ทั้งภาคสังคม เอกชน และภาครัฐ เปลี่ยนการแก้ไขปัญหาลหลายรูปแบบและสร้างสรรค์ขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของศิลปินสามารถเป็นกระบอกเสียงได้เป็นอย่างดี และหลายหน่วยงานที่มีส่วนต่อการสร้างความสันติต่อพื้นที่ที่เปิดพื้นที่ให้กลุ่มศิลปินได้มีส่วนร่วมในงานต่าง ๆ ของสังคม จึงทำให้มีกลุ่มศิลปินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้นกว่าอดีต ทำให้มีพื้นที่นำเสนอสิ่งดีงามในพื้นที่มาแทนที่ความขัดแย้งความแตกต่างระหว่างศาสนา พยายามที่จะถ่ายทอดให้คนต่างพื้นที่เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ และความงามของสังคมสามจังหวัดชายแดนใต้</p>
<p>8. ศิลปะเพื่อสันติภาพจะนำสู่การเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่</p>	<p>ร้อยละ 95 ของศิลปินทั้ง 15 คน มีความเชื่อมั่นว่าศิลปะเพื่อสันติภาพจะนำสู่การเปลี่ยนแปลงได้ เครื่องมือทางศิลปะสามารถเป็นภาษาที่ทรงประสิทธิภาพ สามารถใช้แทนคำพูด แทนการโต้ตอบ แทนความรู้สึกนึกคิด ใช้แทนคำสั่งต่าง ๆ มากมาย ผ่านความคิดสร้างสรรค์ การที่อาศัยอยู่ในสภาวะไม่สันติในด้านการเมือง และความปลอดภัยของสังคม สิทธิที่แสดงออกได้เป็นสิ่งที่ยาก แต่สามารถทำได้โดยใช้สื่อทางศิลปะ วิธีการแสดงออกนี้จะทรงพลังมากหากใช้เครื่องมือทางศิลปะอย่างสร้างสรรค์ และชาญฉลาด เป็นการถ่ายทอดสิ่งดีงามผ่านเครื่องมือทางศิลปะให้ผู้ที่ไม่เข้าใจเหตุการณ์ ไม่เข้าใจในความต่าง รวมไปถึงการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

	<p>โดยเล่าเรื่องราวผ่านงานศิลปะ ค่อย ๆ สั่งสมให้สังคมอื่นได้รับสื่อที่มากกว่าเรื่อง ความรุนแรงและเหตุการณ์ความไม่สงบ รับรู้สิ่งอื่นเข้ามาแทนที่ เช่น ศิลปวัฒนธรรม ที่ทรงคุณค่า ความงามของแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้</p>
<p>9. ศิลปะเพื่อสันติภาพ สามารถพัฒนาเยาวชน กลุ่มเสี่ยงสามจังหวัดชายแดนใต้ได้หรือไม่</p>	<p>ร้อยละ 100 ของศิลปินทั้ง 15 คน มีความเชื่อมั่นว่าศิลปะเพื่อสันติภาพจะสามารถพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงสามจังหวัดชายแดนใต้ได้ เนื่องจากกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่จะสนใจสื่อใหม่ เช่น การถ่ายภาพ เขียนภาพ และการใช้วิดีโอในการ ถ่ายทอดความเป็นตัวเองผ่านสังคมออนไลน์ และมีความเชื่อมั่นว่าการแสดงออกทางศิลปะเป็นเสมือนสื่อที่ไม่จำเป็นต้องสื่อสารโดยคำพูด ฉะนั้นการแสดงออกที่อยากจะสื่อกับคนภายนอกได้รู้จึงสามารถถ่ายทอดในรูปแบบที่ตนเองอยากนำเสนอ ได้อย่างอิสระโดยอยู่ในขอบเขตที่ผู้ใหญ่คอยดูแล สื่อทางศิลปะสามารถทำให้เยาวชน มีความภาคภูมิใจต่อผลงานที่ตนได้นำเสนอไปในทิศทางบวกต่อสาธารณชน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นเยาวชนตัวอย่างที่ดีต่อสังคม และช่วยลดเจตคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับ เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้</p>

วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษาถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมการใช้แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะที่มีทัศนคติเกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือเชิงทัศนคติที่มีต่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่ โดยถามตั้งแต่ข้อมูลเบื้องต้น รูปแบบของงานสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพ แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน ผลกระทบต่อสถานการณ์ความไม่สงบของศิลปิน ความคิดเห็นหรือแนวทางในการแก้ปัญหาความไม่สงบ ความหมายของศิลปะเพื่อสันติภาพในทัศนคติโดยรวม สัญลักษณ์ที่ใช้แทนสันติภาพของศิลปิน เหตุผลและปัจจัยต่อการเริ่มต้นสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพ ศิลปะเพื่อสันติภาพจะนำสู่การเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่และศิลปะเพื่อสันติภาพสามารถพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงสามจังหวัดชายแดนใต้ได้หรือไม่ ซึ่งศิลปะเพื่อสันติภาพที่ได้จากการศึกษาจากศิลปินในพื้นที่มีรูปแบบดังนี้ รูปแบบของผลงานที่ได้ถ่ายทอดนั้นส่วนใหญ่เป็นรูปธรรม เน้นเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยว และรวมไปถึงศิลปวัฒนธรรม รูปแบบที่นำเสนอของศิลปินทั้งหมดร้อยละ 90 เป็นศิลปะเชิงบวก นำเสนอความสงบสุข ความงาม มีความเชื่อมั่นถึงการเปลี่ยนแปลงเยาวชนด้วยศิลปะเพื่อสันติภาพ และจะนำไปสู่ความคิดเจตคติที่ดีต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยเครื่องมือทางศิลปะ

1.3 ผลจากการสนทนากลุ่มถอดบทเรียน

การรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มทีมงานวิจัย และวิทยากร ทั้ง 3 สาขา ๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทาง และวิธีการพัฒนาการศึกษาเพื่อยืนยันองค์ความรู้ เน้นศึกษาถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมในผลงานศิลปะของกลุ่มศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพ จากบทสัมภาษณ์และรูปแบบผลงานของศิลปินทั้งหมด 15 คน โดยการศึกษาจำแนกแบ่งเป็น 3 สาขา อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น กำหนดการศึกษาจากรูปแบบ เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการทำงานสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้ได้คำตอบถึงทิศทางการพัฒนาการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ได้บทสรุป และแนวทางในการออกแบบโครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ รูปแบบของผลงานที่ได้ถ่ายทอดนั้นเป็นรูปธรรม เน้นเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยว และรวมไปถึงศิลปวัฒนธรรม รูปแบบที่นำเสนอของศิลปินทั้งหมดร้อยละ 90 เป็นศิลปะเชิงบวก นำเสนอความสงบสุข ความงาม มีความเชื่อมั่นถึงการเปลี่ยนแปลงเยาวชนด้วยศิลปะเพื่อสันติภาพ และจะนำไปสู่ความคิดเจตคติที่ดีต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยเครื่องมือทางศิลปะ ดังนั้นในการประชุมมีบทสรุป และแนวทางในการออกแบบโครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ 2 ครั้งคือ

อบรมครั้งที่ 1) เป็นการอบรมถ่ายทอดทัศนคติต่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่ให้กับเยาวชนเพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพ

เนื่องจากศิลปะที่นำมาพัฒนาในกลุ่มเยาวชนมี 3 สาขา ได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น ทีมวิจัยและวิทยากรจึงได้ออกแบบการจัดการอบรมที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. **กลุ่มสาขาจิตรกรรม** ดำเนินการอบรม โดยมี วิทยากร 2 คน ต่อเยาวชน 10 คน

ขั้นที่ 1 ทีมวิทยากรทั้ง 2 คน ได้รวบรวมผลงานของตนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพนำเสนอต่อเยาวชน เพื่ออธิบายความหมายที่แท้จริงของคำว่าสันติภาพ ผ่านผลงานภาพเขียนของทั้ง 2 วิทยากร เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกให้เยาวชน นำเสนอสัญลักษณ์แทนคำสันติภาพให้เยาวชนเห็นเป็นรูปธรรม และให้เยาวชนนำเสนอความคิดที่มีต่อคำว่าสันติภาพหลังจากที่ฟังบรรยายจากทีมวิทยากร

ขั้นที่ 2 อธิบายถึงหลักการสร้างสรรค์ รูปแบบเทคนิค แนวคิดในการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสันติภาพ สาธิตการเขียนภาพ และลงมือร่างภาพตามแนวคิดของเยาวชนที่มีต่อคำว่าสันติภาพ

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการเขียนภาพจากรูปที่ผ่านการตรวจสอบจากวิทยากร

2. **สาขาการถ่ายภาพ** ดำเนินการอบรม โดยมี วิทยากร 2 คน ต่อเยาวชน 10 คน

ขั้นที่ 1 ทีมวิทยากรทั้ง 2 คน ได้รวบรวมผลงานของตนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพนำเสนอต่อเยาวชน เพื่ออธิบายความหมายที่แท้จริงของคำว่าสันติภาพ ผ่านผลงานการถ่ายภาพของทั้ง 2 วิทยากร เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกให้เยาวชน นำเสนอสัญลักษณ์แทนคำสันติภาพให้เยาวชนเห็นเป็นรูปธรรม และให้เยาวชนนำเสนอความคิดที่มีต่อคำว่าสันติภาพหลังจากที่ฟังบรรยายจากทีมวิทยากร

ขั้นที่ 2 อธิบายถึงหลักการถ่ายภาพนิ่ง รูปแบบเทคนิค แนวคิดในการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสันติภาพ และมุมมองของการถ่ายภาพนิ่ง

ขั้นที่ 3 ลงพื้นที่เพื่อเก็บภาพนิ่ง และส่งผลงาน โดยผ่านการตรวจสอบจากวิทยากร

3. **สาขาภาพยนตร์สั้น** ดำเนินการอบรม โดยมี วิทยากร 2 คน ต่อเยาวชน 10 คน กลุ่มละ 5 คน

ขั้นที่ 1 ทีมวิทยากรทั้ง 2 คน ได้รวบรวมผลงานของตนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพนำเสนอต่อเยาวชน เพื่ออธิบายความหมายที่แท้จริงของคำว่าสันติภาพ ผ่านผลงาน ภาพยนตร์สั้น สารคดี ของทั้ง 2 วิทยากร เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกให้เยาวชน นำเสนอสัญลักษณ์แทนคำสันติภาพให้เยาวชนเห็นเป็นรูปธรรม และให้เยาวชนนำเสนอความคิดที่มีต่อคำว่าสันติภาพหลังจากที่ฟังบรรยายจากทีมวิทยากร

ขั้นที่ 2 อธิบายถึงหลักการถ่ายภาพเคลื่อนไหว Preproduction ,การพัฒนา Plot เรื่อง, สรุปการสร้าง Preproduction แนวคิดในการสร้างสรรค์งาน และมุมมองของการถ่ายภาพเคลื่อนไหว

ขั้นที่ 3 เยาวชนลงมือเขียนภาพยนตร์สั้น และลงพื้นที่เพื่อถ่ายภาพเคลื่อนไหว ส่งผลงานโดยผ่านการตรวจสอบจากวิทยากร

อบรมครั้งที่ 2) เป็นการอบรมการนำเสนอและวิจารณ์ผลงานจากทีมวิทยากรแต่ละสาขา เพื่อนำไปสู่การจัดนิทรรศการสำหรับเยาวชน

เยาวชนเชิงปฏิบัติการเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน ต่อวิทยากรเฉพาะสาขา 2 คน มี 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 มาอภิปรายนำเสนอผลงานของตนเองให้เข้าใจถึงการถ่ายทอดต่อผลงานศิลปะ

ขั้นตอนที่ 2 วิทยากรวิเคราะห์ และวิจารณ์ผลงานของเยาวชนทั้ง 3 สาขา

ส่วนที่ 2 การสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชน

จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนากลุ่มเยาวชนเป็นขั้นตอนการสอดแทรกไปในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานโดย 1) สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อเหตุการณ์ในพื้นที่ 2) ถ่ายทอดผลงานเชิงสัญลักษณ์ที่ดงามที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้เป็นรูปธรรมต่อการสร้างสันติภาพสำหรับเยาวชนด้วยศิลปะให้มากที่สุด

2.1 ผลการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ อบรมครั้งที่ 1

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพครั้งที่ 1 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 29-30 มีนาคม 2561 ณ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กระบวนการเรียนรู้หลักการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทั้ง 3 สาขา เป็นการแบ่งกลุ่มอบรมเยาวชนเชิงปฏิบัติการเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คนต่อวิทยากรเฉพาะสาขา 2 คน โดยวิทยากรได้อบรมพัฒนา

กลุ่มเยาวชนเป็นขั้นตอนการสอดแทรกไปในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานโดย 1) สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อเหตุการณ์ในพื้นที่ 2) ถ่ายทอดผลงานเชิงสัญลักษณ์ที่ตั้งงามที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งการอบรมครั้งที่ 1 เยาวชนทั้ง 3 สาขาสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพได้ดังนี้

สาขาจิตรกรรม ผลงานที่สร้างสรรค์มีทั้งหมด 20 ชิ้น รูปแบบที่ถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องของวิถีชีวิต ครอบครัว วัฒนธรรม ศาสนา และธรรมชาติ เรื่องราวที่มีผลกระทบต่อดิจใจ การใช้สีส่วนใหญ่เป็นสีสดใส มีการใช้สื่อผสมเข้ามาช่วยเพื่อเพิ่มความหมายในภาพ

สาขาภาพถ่าย ผลงานที่สร้างสรรค์มีทั้งหมด 20 ชิ้น เป็นภาพถ่าย บุคคล ธรรมชาติ ทิวทัศน์ วิถีชีวิต มีเทคนิคการถ่ายภาพแบบย้อนแสง มาร์โคร์ แลนด์สเคป การเก็บภาพที่ต้องใช้ช่วงเวลาของแสงเทศกาล

สาขาภาพยนตร์สั้น ผลงานที่สร้างสรรค์มีทั้งหมด 2 ชิ้น เยาวชนแบ่งเป็นทีม ๆ ละ 2 กลุ่ม 2 เรื่อง

เรื่องที่ 1 เป็นการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว ความสวยงาม ความน่าอยู่ของท้องถิ่น เพื่อนำเสนอมุมมองให้คนภายนอกรู้สึกไม่น่ากลัวต่อสถานการณ์ความไม่สงบ

เรื่องที่ 2 เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกถึงความแตกต่างในสังคม รูปแบบการนำเสนอเป็นกึ่งนามธรรม การยอมรับของสังคม การเข้าหากัน

2.2 ผลการจับอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ อบรมครั้งที่ 2

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพครั้งที่ 2 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นการจับอบรมเยาวชนที่ผ่านการอบรมในรอบที่ 1 ที่ผ่านการปฏิบัติกระบวนการเรียนรู้หลักการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทั้ง 3 สาขา อันได้แก่ 1) สาขาจิตรกรรม 2) สาขาการถ่ายภาพ และ 3) สาขาภาพยนตร์สั้น อบรมเยาวชนเชิงปฏิบัติการเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คนต่อวิทยาการเฉพาะสาขา 2 คน มาอภิปรายนำเสนอผลงานของตนเองให้เข้าใจถึงการถ่ายทอดต่อผลงานศิลปะ เพื่อให้วิทยากรวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานของเยาวชนทั้ง 3 สาขา เยาวชนนำเสนอผลงานจากความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกถึงสันติภาพในลักษณะที่ตนเองเข้าใจใช้เวลาในการนำเสนอคนละ 15 นาที เพื่อบรรยายถึงความหมาย และกระบวนการสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากวิทยากร

2.3 ผลการจัดนิทรรศการ

เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพของเยาวชนและทีมงานวิจัยต่อสาธารณชน ณ หอศิลปะกัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เดือนมิถุนายน 2561 ถึงกรกฎาคม 2561 โดยมีผลงานทั้งหมด 50 ชิ้น และภาพยนตร์สั้นจำนวน 2 ชิ้น โดยมีการแสดงภาพเขียนและภาพถ่ายของวิทยากรจำนวน 6 ท่าน รวม 12 ชิ้น ของเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการสาขาจิตรกรรม 2 ภาพต่อ 1 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ชิ้น, สาขาการถ่ายภาพ 2 ภาพต่อ 1 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ชิ้น และ สาขาภาพยนตร์สั้นมีจำนวนเยาวชน 10 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 1 เรื่อง มีผลงานทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ผลจากการจัดอบรมครั้งที่ 1, 2 และการจัดนิทรรศการ เยาวชนทุกสาขาร่วมกันนำเสนอผลงานของตนต่อผู้อื่น เป็นอีกหนึ่งในการสร้างความภาคภูมิใจต่อเยาวชนที่ได้มีโอกาสในการถ่ายทอดผลงานของตนเองสู่สาธารณะ และสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนให้กับเยาวชนที่เข้าชมผลงานได้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสันติภาพในพื้นที่

อภิปรายผล

บทความเรื่อง ศิลปะเพื่อสันติภาพชายแดนภาคใต้ สำหรับเยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สะท้อนถึงสันติภาพของศิลปินที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนได้ซึมซับหรือตระหนักความสำคัญของศิลปะที่เป็นส่วนช่วยสำคัญในการส่งเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางด้านวัฒนธรรม ความหลากหลายด้านความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิตประจำวันให้เกิดความเป็นเอกภาพและกลมกลืนของคนในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาศิลปะสาขาจิตรกรรม ภาพถ่าย และภาพยนตร์สั้น เนื่องจากทั้งสามสาขานี้มีความน่าสนใจในด้านเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกัน รวมทั้งความทันสมัยของศิลปะกับเทคโนโลยีที่สามารถบูรณาการและกระตุ้นความสนใจแก่เยาวชนในการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสันติภาพด้วยเทคนิคที่หลากหลาย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ผลสรุป 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปินชายแดนภาคใต้

รูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปินชายแดนภาคใต้ การวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบ 2 ประเด็น คือ

1. รูปแบบและลักษณะที่ปรากฏในตัวผลงานศิลปะของศิลปินชายแดนภาคใต้เป็นงานรูปธรรม กล่าวคือ ส่วนใหญ่ศิลปินมักถ่ายทอดผลงานศิลปะเป็นรูปธรรม เป็นศิลปะที่ตีความได้ง่าย มองเห็นชัดเจนว่าศิลปะกำลังสื่อถึงอะไร หรือต้องการนำเสนอความคิดอย่างไร เช่น ภาพคนที่มีสัดส่วนใกล้เคียงภาพธรรมชาติ เน้นเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยว และรวมไปถึงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ศิลปะลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ชมหรือผู้เสพงานศิลปะไม่จำเป็นต้องมีความรู้ศิลปะมากนักหรือตีความเอาเอง ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพจึงเป็นไปได้ในลักษณะที่ทุกคนเข้าถึงง่าย เมื่อใครก็ตามได้รับชมผลงานทุกคนสามารถตีความได้ทันทีและเข้าใจตรงกัน

2. เนื้อหาสาระที่ปรากฏในผลงานศิลปะ เป็นเนื้อหาสาระที่สะท้อนความคิดเชิงบวก มุ่งนำเสนอความสงบสุข ความดีของกันและกันเพื่อลดอคติของคนในพื้นที่ตามทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานความคิดเชิงบวกของ Scott (2002) ที่ได้กล่าวถึงว่า การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันควรต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความเชื่อในการยึดมั่นในคุณธรรม มีความกล้าหาญ มั่นใจ มีความอดทนและความสุขุม โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดความคิดเชิงบวกในทุก ๆ สถานการณ์ และใช้แนวคิดทฤษฎีพัฒนาธรรมของ Bank (1994) ที่ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นให้เยาวชนได้รู้จักยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมยอมรับสิทธิเสรีภาพ และเคารพซึ่งกันและกัน โดยซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาสอดแทรกในกระบวนการเรียนรู้ศิลปะแก่เยาวชนสามจังหวัดชายแดนใต้ ดังนี้ (1) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด เทคนิค และรูปแบบการสร้างงานศิลปะของศิลปินด้านจิตรกรรม ด้านภาพถ่าย และด้านภาพยนตร์สั้นในพื้นที่ พร้อมกับสร้างทัศนคติที่ดีผ่านผลงานศิลปะเชิงบวกแก่เยาวชน (2) การอบรมนำเสนอและวิจารณ์ผลงานศิลปะ รวมถึงการจัดนิทรรศการศิลปะเป็นขั้นที่ศิลปินและเยาวชนรวมกันถกเถียง แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ผ่านการนำเสนอและวิจารณ์ผลงานศิลปะ ซึ่งขั้นดังกล่าวเป็นขั้นสำคัญมากสำหรับการส่งเสริมการเข้าใจกันและการอยู่ร่วมกัน เนื่องจากขั้นนี้เป็นเวที

และพื้นที่ที่ทุกคนได้แสดงออกอย่างอิสระทั้งในรูปแบบผลงานศิลปะ และการพูดคุยกัน

ประเด็นที่ 2 ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องศึกษาจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือศิลปินทั้งสามแขนง ไม่ว่าจะเป็นศิลปินสาขาจิตรกรรม ศิลปินสาขาการถ่ายภาพ และศิลปินสาขาภาพยนตร์สั้นพบว่า ศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนนั้น ควรเป็นไปในลักษณะที่หลากหลายให้เยาวชนสามารถเลือกสร้างสรรค์ชิ้นงานตามความสนใจ และนำเสนอผลงานได้อย่างเต็มที่ โดยเยาวชนจะต้องอบรม 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการอบรมถ่ายทอดทัศนคติต่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่ให้กับเยาวชนเพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพ และครั้งที่สองเป็นการอบรมการนำเสนอและวิจารณ์ผลงานจากทีมวิทยากรแต่ละสาขา เพื่อนำไปสู่การจัดนิทรรศการสำหรับเยาวชน ซึ่งการอบรมถ่ายทอดทัศนคติต่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่ให้กับเยาวชนเพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสันติภาพ การอบรมได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามสาขาศิลปะ แต่ละกลุ่มมีวิทยากร 2 คน ต่อเยาวชน 10 คน ซึ่งวิทยากรเหล่านี้เป็นผู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดีแก่เยาวชน การจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติภาพ มี 3 ชั้น คือ ชั้นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับสันติภาพด้วยแสดงมุมมองเชิงบวกผ่านการนำเสนอชิ้นงานที่วิทยากรได้สร้างสรรค์ในอดีต ชั้นวิทยากรอธิบายหลักการสร้างสรรค์และวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน และชั้นเยาวชนลงมือปฏิบัติตามจินตนาการและความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อสันติภาพ เมื่อเยาวชนผ่านกระบวนการอบรมและเข้าใจหลักการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสันติภาพแล้ว เยาวชนจะเริ่มเข้าสู่การนำเสนอและวิจารณ์ผลงานจากทีมวิทยากรแต่ละสาขา เพื่อนำไปสู่การจัดนิทรรศการสำหรับเยาวชน ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่เยาวชนทุกคนสามารถรับรู้ความรู้สึกในใจของกันและกันที่มีต่อสันติภาพ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจกันมากขึ้นเมื่อได้รับชมผลงานที่แสดงในนิทรรศการ รวมทั้งกระบวนการนี้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สร้างสรรค์ชิ้นงานแต่ละสาขา เมื่อเยาวชน

ได้แสดงออกทางผลงานผ่านศิลปะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง นำไปสู่การเป็นทัศนคติเชิงบวกต่อเพื่อนร่วมอบรมและที่สำคัญได้ตระหนักถึงความสำคัญของสันติภาพ การสร้างความตระหนักนี้การจัดนิทรรศการศิลปะสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับชมได้ เฉกเช่น นิทรรศการ "สายลมแห่งสันติภาพ : Winds of Peace" เป็นการจัดแสดงผลงานศิลปะเพื่อเฉลิมฉลองในการประสบความสำเร็จในกระบวนการสร้างสันติภาพของประเทศโคลอมเบีย โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐโคลอมเบียประสบความสำเร็จในการเจรจาเพื่อยุติการต่อสู้กับกลุ่มต่อต้านที่มีความขัดแย้งกันมาเป็นเวลานานกว่า 2-3 ทศวรรษ ซึ่งปัจจุบันนี้ชาวโคลอมเบียทั้งหมดสามารถหลอมรวมอยู่ร่วมกันได้ในสาธารณรัฐโคลอมเบีย (Contest War, 2560)

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าศิลปะสาขาจิตรกรรมภาพถ่าย และภาพยนตร์สันสามารถส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจตนเอง เนื่องจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานต้องมาจากประสบการณ์และความรู้สึกข้างในออกมาเพื่อนำเสนอเป็นชิ้นงานศิลปะ รวมทั้งการมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและเพื่อน ๆ ศิลปะเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างผู้สร้างและผู้ชมได้อย่างดี สอดคล้องกับบทความของ Anonymous (2003) เรื่อง การประชุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเพื่อสันติภาพ พบว่า การสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสันติภาพสามารถสร้างสรรค์ได้หลายวิธีและอิสระ ไม่ว่าจะ เป็นศิลปะเทคนิคภาพถ่าย ภาพวาด เป็นต้น กระบวนการสร้างสรรค์จะต้องให้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน พวกเขาจะได้เชื่อมต่อระหว่างวัฒนธรรมผ่านการทำงาน

ศิลปะเพื่อส่งเสริมสังคมโลกที่สงบสุขและกลมกลืนกัน รวมทั้งสอดคล้องกับบทความของ Ishaq (2006) เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ เพื่อส่งเสริมสันติภาพ วิธีการคือให้นักเรียนศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในอดีต และถกเถียงพูดคุยเรื่องจิตรกรรมฝาผนังโลกปี 1999 และศิลปะภาพพีระมิด ปี 2003 ที่สื่อถึงสันติภาพ จากนั้นให้นักเรียนสร้างผลงานศิลปะจิตรกรรม ผลวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจกันและกันและตระหนักถึงความสำคัญของสันติภาพมากขึ้น

ข้อค้นพบ

จากการทำวิจัยเรื่องศิลปะเพื่อสันติภาพสำหรับเยาวชนนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมีนิยามที่แตกต่างกันไปตามสถานภาพของตน ซึ่งการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รู้ซึ่งถึงคำว่าสันติภาพจากผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะนั้นก็คือ ความสุขที่แสดงออกมาในรูปแบบของความเป็นตัวของตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

ควรมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปยังเยาวชนให้มากขึ้นเนื่องจากเป็นทั้งกำลังของชาติและขณะเดียวกันก็เป็นจุดอ่อนของชาติ ปัจจุบันมีสิ่งอุปสรรคที่สามารถทำลายตั้งแต่สถาบันครอบครัว เน้นส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนที่สนใจในด้านศิลปะ เพราะศิลปะเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารได้ดี การศึกษาที่ใช้ศาสตร์ทางศิลปะเป็นเครื่องมือที่เยาวชน ใช้เวลาว่างให้เกิดคุณค่ากับตนเองและผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัยมีย์ อิสมาแอล, อารีฟิน บินจิ และอับดุลลอฮ์ ลออแมน. (2556). *ปาตานี...ประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา : มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้.
- สุวรา แก้วนุ้ย และสุภาภรณ์ พันสนาชี. (2558). *สถานการณ์เด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : 11 ปี ของเด็กและเยาวชนในวังวนแห่งความรุนแรง*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2562, จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/6656>
- สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. (2560). *นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560-2562*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.nsc.go.th/Download1.pdf>
- Anonymous. (2003). *Reclaiming Children and Youth*. *Bloomington*. 11 (4), 202.
- Banks, J.A. (1994). *An Introduction to Multicultural Education*. Boston : Allyn and Bacon.
- Contest War. (2560). *นิทรรศการ “สายลมแห่งสันติภาพ : Winds of Peace”*. Retrieved June 30, 2019, from <http://exhibition.contestwar.com/node/1796>
- Ishaq, A. (2006). *The Lancet*, suppl. *Supplement*. London : 368, S26-S27.
- Scott, W. V. (2002). *The Power of Positive Thinking in Business : Ten Traits for Maximum Results*. New York : Free Press